

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **L. W.**, bývajúcej v Š., zastúpenej JUDr. P. L., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **Ing. A. O.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. R. Ž., advokátom so sídlom v B., **o vylúčenie veci z exekúcie**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 45 C 153/2007, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. septembra 2009 sp. zn. 12 Co 289/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 17. septembra 2009 sp. zn. 12 Co 289/2008 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa v konaní excindačnou žalobou domáhala vylúčenia vecí [nehnutelností v katastrálnom území Š., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na liste vlastníctva č. X. a vedené ako parcela č. X. – zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m², parcela č. X. – zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m², bytový dom na parcele č. X. a na parcele č. X. súpisné č. X., byt č. X. na 5. poschodí tohto domu, spoluvlastnícky podiel X. na spoločných častiach a zariadeniach domu a na týchto pozemkoch (ďalej len „nehnutelnosti“)] z exekúcie vedenej Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. Er 421/1996 a súdnou exekútkou Mgr. A. M. pod sp. zn. Ex 258/1996. Žalobkyňa argumentovala tým, že nehnuteľnosti boli nadobudnuté kúpou v roku 2005 a tvoria predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) – žalobkyne a M. W., s ktorým uzavrela manželstvo 5. februára 2000. Uvedená exekúcia sa vedie proti M. W. na vymoženie pohľadávky žalovaného, ktorá ale vznikla ešte v čase pred uzavretím manželstva žalobkyne a M. W.. Ide o pohľadávku v zmysle rozsudku Okresného súdu Bratislava III z 11. mája 1993

č.k. 12 C 206/1992-32 (právoplatnosť nadobudol 5. apríla 1995), ktorým bola M. W. uložená povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 160 000 Sk s príslušenstvom. Podľa názoru žalobkyne nemôže byť pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím jej manželstva s M. W., pri exekúcii uspokojená z ich spoločného majetku patriaceho do BSM.

Žalovaný popieral opodstatnenosť žaloby a zastával názor, že uvedená pohľadávka môže byť uspokojená aj z vecí v BSM L. W. a M. W.. Vzhľadom na to nie je daný dôvod na vylúčenie nehnuteľností z exekúcie.

Okresný súd Bratislava III rozsudkom zo 4. septembra 2008 č.k. 45 C 153/2007-34 v spojení s opravným uznesením z 13. mája 2009 č.k. 45 C 153/2007-61 vylúčil nehnuteľnosti z vyššie označenej exekúcie a rozhodol o náhrade trov konania. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že žalovaný (ako osoba oprávnená z rozsudku Okresného súdu Bratislava III z 11. mája 1993 č.k. 12 C 206/1992-32) podal 17. októbra 1996 návrh na vykonanie exekúcie proti M. W. na vymoženie sumy 160 000 Sk s príslušenstvom. V rámci exekúcie má byť v danom prípade uspokojená pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva L. W. a M. W.. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa by ale táto pohľadávka žalovaného mohla byť uspokojená z nehnuteľností len v prípade, ak by vznikla za trvania manželstva L. W. a M. W. [od 5. februára 2000 (deň uzavretia manželstva) do 10. septembra 2007 (deň nadobudnutia právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Galanta z 26. júla 2007 č. k. 10 C 53/2007-28, ktorým bolo ich manželstvo rozvedené)]. Keďže uvedená pohľadávka nevznikla v tomto časovom rozmedzí, ale za trvania predchádzajúceho manželstva M. W. s R. D., nie je možné uspokojiť ju z nehnuteľností, ktoré sú predmetom BSM žalobkyne a M. W.. Súd prvého stupňa vzhľadom na to opodstatnene podanej excindačnej žalobe vyhovel.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 17. septembra 2009 sp. zn. 12 Co 289/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol. Rozhodol tiež o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania. Súdu prvého stupňa vytkol, že vec po právnej stránke nesprávne posúdil. Poukázal na ustanovenia § 37 ods. 2 a § 55 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) a uviedol, že nehnuteľnosti patria do BSM žalobkyne a M. W. ako bývalých manželov, a preto v súlade s uvedenými zákonnými ustanoveniami môžu byť predmetom exekúcie, nakoľko pohľadávka

veriteľa (žalovaného) len jedného z manželov, proti ktorému sa vedie exekučné konanie, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do BSM. Inštitút BSM ako i výpočet vecí, ktoré do BSM patria, upravujú ustanovenia § 143 a nasl. Občianskeho zákonníka. Manželia však môžu dohodou, ktorá musí mať formu notárskej zápisnice, zúžiť zákonom určený rozsah ich BSM. V prejednávanej veci je síce nesporné, že pohľadávka žalovaného ako veriteľa bývalého manžela žalobkyne vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a M. W., avšak uzavretie manželstva nemôže byť na prekážku uspokojenia pohľadávky veriteľa (žalovaného) ako oprávneného v exekučnom konaní. To znamená, že uzavretím manželstva so žalobkyňou sa M. W. nezbavil svojej povinnosti uloženej exekučným titulom. „Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom žalovaného, že v zmysle platnej právnej úpravy – Exekučného poriadku a Občianskeho zákonníka *expressis verbis* a napokon ani použitím výkladu týchto zákonných predpisov a *contrario*, nevyplýva, že by majetok v BSM manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako voči jednému z manželov bolo začaté exekučné konanie, nebolo možné postihnúť exekúciou. Ako už odvolací súd uviedol vyššie, manželia si mohli dohodou v súlade s ustanovením § 143a Občianskeho zákonníka zákonom stanovený rozsah ich BSM rozšíriť alebo zúžiť a v tom prípade by v súlade s § 147 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka pohľadávku veriteľa len jedného z manželov z takého majetku nebolo možné uspokojiť“. Odvolací súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil podľa § 220 O.s.p. a žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách prvostupňového a odvolacieho konania odôvodnil poukazom na § 224 ods. 2 O.s.p., § 151 ods. 1 a 2 O.s.p. a § 142 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, v ktorom namietla, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). S poukazom na § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedla, že možnosť postihnutia majetku v BSM v prípade existencie dlhu jedného z manželov prichádza do úvahy len ak dlh vznikol za trvania manželstva. Navyše, ide tu len o možnosť (a nie zákonnú povinnosť) uspokojenia takéhoto dlhu z majetku v BSM. K uspokojeniu pohľadávky z majetku v BSM možno pristúpiť až vtedy, ak ju nemožno uspokojiť z majetku dlžníka. Až keď manžel takýto výlučný majetok nemá, prípadne jeho rozsah nepostačuje na uspokojenie pohľadávky, nastupuje možnosť uspokojenia pohľadávky z majetku v BSM. V danom prípade malo byť preto rozhodujúce zistenie, či M. W. nemá majetok v jeho výlučnom vlastníctve, či (ne)došlo k vyporiadaniu BSM M. W. a jeho predchádzajúcej manželky R. D., a či za trvania manželstva M. W. a R. D. (ne)došlo k niektorej z modifikácií BSM. Podľa názoru

dovolatelky mali byť tieto skutočnosti skúmané v exekučnom konaní. Dovolatelka pripustila, že pohľadávka dlžníka uzavretím nového manželstva nezanikla. Nesprávny je ale názor odvolacieho súdu, že majetok v BSM manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako bolo voči jednému z nich začaté exekučné konanie, možno postihnúť exekúciou. Podľa žalobkyne z (hmotnoprávneho) ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktoré nadväzuje (procesnoprávne) ustanovenie § 37 ods. 2 Exekučného poriadku logicky vyplýva, že aby pohľadávka len jedného z manželov mohla byť uspokojená z majetku patriaceho do BSM, musia byť splnené dve podmienky: a/ musí ísť o pohľadávku len jedného z manželov a b/ pohľadávka musí vzniknúť za trvania manželstva. V danom prípade nie je naplnený druhý zákonný predpoklad. Keďže pohľadávku žalovaného nebolo možné uspokojiť z majetku v BSM žalobkyne a M. W., malo byť excindačnej žalobe vyhovené. Z týchto dôvodov žalobkyňa žiadala, aby dovolací súd buď napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa, alebo napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobkyňa v dovolaní neuvádza žiadne nové skutočnosti, ktoré neboli predmetom dokazovania v prvostupňovom a odvolacom konaní. Podľa jeho názoru „vzhľadom na dĺžku trvania exekučného konania v predmetnej veci je zrejmé, že iný spôsob výkonu rozhodnutia nie je v súčasnej dobe možný“. V ďalšej časti vyjadrenia sa žalovaný v plnom rozsahu stotožnil s právnymi závermi odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie označil za vecne správne. Neopodstatnené dovolanie žiadal zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý možno napadnúť dovolaním (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

So zreteľom na § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z týchto väd nebola v dovolaní namietaná a ani v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 O.s.p. sa dovolací súd zaoberal tiež otázkou, či sa v konaní na súdoch nižších stupňov nevyskytol procesný nedostatok, ktorý by vykazoval znaky tzv. inej procesnej vady konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Ani vada tejto povahy nebola v dovolaní namietaná a v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Žalobkyňa v dovolaní uviedla, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Z obsahu dovolania vyplýva, že žalobkyňa ňou uplatnený dovolací dôvod vyvodzuje z toho, že odvolací súd v danom prípade nesprávne interpretoval ustanovenie § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 37 ods. 2 Exekučného poriadku.

Podľa § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do BSM.

Občiansky zákonník vychádza zo zásady, že so vznikom manželstva je spojený vznik majetkového spoločenstva manželov – manželia vstupujú do majetkových vzťahov nielen medzi sebou navzájom, ale aj do majetkových vzťahov voči tretím osobám. Majetkovým spoločenstvom manželov je podľa súčasnej právnej úpravy BSM. Vznikom manželstva vzniká BSM (ako zo zákona vyplývajúci inštitút a spôsob nadobúdania majetku) ku všetkému, čo môže byť predmetom vlastníctva fyzickej osoby a čo manželia (niektorý z nich), nadobudli za trvania manželstva, okrem výnimiek uvedených v ustanovení § 143 a 143a Občianskeho zákonníka. Pre toto spoluvlastníctvo je charakteristické, že manželia nemajú kvantitatívne určený podiel na vlastníckom práve k spoločnej veci.

Ustanovenie § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka zohľadňuje vyššie uvedený pojmový znak BSM – bezpodielovosť. Keďže v BSM neexistujú podiely žiadneho zo spoluvlastníkov (manželov) na spoločnej veci, nemôže sa veriteľ pri vymáhaní svojej pohľadávky, ktorá vznikla za trvania manželstva len voči jednému z manželov, obmedziť iba na „podiel“ tohto manžela (dlžníka) na spoločnom majetku. Uvedené ustanovenie preto umožňuje, aby veriteľ dosiahol uspokojenie svojej pohľadávky aj z tých vecí, ktorých je dlžník bezpodielovým spoluvlastníkom. Predpokladom možnosti postupu podľa tohto ustanovenia je a/ existencia pohľadávky vzniknutej len voči jednému z manželov za trvania manželstva (samostatný dlh) a b/ vedenie výkonu rozhodnutia (exekúcie) aj na majetok, ktorý patrí do BSM. I keď vo vzťahu k veriteľovi nejde v prípade druhého manžela, ktorý sám nie je dlžníkom, o jeho osobný záväzok, je tento manžel povinný strpieť, aby veriteľova pohľadávka bola pri výkone rozhodnutia (pri exekúcii) uspokojená aj z majetku, ktorý patrí do BSM oboch manželov. V prípade, keď nariadeným výkonom rozhodnutia (exekúciou) majú byť postihnuté veci, ktoré tvoria predmet BSM, stáva sa manžel dlžníka účastníkom konania (§ 37 ods. 1 Exekučného poriadku). S tým súvisí aj ustanovenie § 55 ods. 1 Exekučného poriadku, v zmysle ktorého právo na vec, ktoré nepripúšťa exekúciu, môže tretia osoba (v danom prípade žalobkyňa) uplatniť voči oprávnenému (v danom prípade voči žalovanému) na súde návrhom na vylúčenie veci z exekúcie. Aj v odbornej literatúre bol vyslovený názor, že ak je exekúciou postihnutá vec, ktorá patrí do BSM, avšak pohľadávka povinného manžela vznikla pred uzavretím manželstva, má druhý manžel možnosť podať

excindačnú žalobu podľa § 55 ods. 1 O.s.p. (viď bližšie „Komentár – Exekučný poriadok, Eurounion, 2009, str. 192).

Zo spisu vyplýva, že manželstvu M. W. a žalobkyne časovo predchádzalo manželstvo M. W. a R. D.. So zreteľom na právne otázky nastolené v konaní na súdoch nižších stupňov účastníkmi na oboch procesných stranách (na niektoré z nich žalobkyňa poukázala tiež v dovolaní) bolo potrebné hľadať zákonu zodpovedajúcu odpoveď na otázku, či pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania skoršieho manželstva, alebo pred uzavretím neskoršieho manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do toho BSM, vznik ktorého (ako právneho inštitútu a zároveň ako určitého zákonom stanoveného spôsobu nadobúdania vecí do tohto majetkového spoločenstva) bol založený uzavretím neskoršieho manželstva.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu zodpovedá obsahu a účelu ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka interpretácia, v zmysle ktorej môže byť pri výkone rozhodnutia (exekúcií) uspokojená z majetku patriaceho do BSM iba taká pohľadávka veriteľa jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, s uzavretím ktorého zákon vo všeobecnosti spája vznik BSM k veci postihnutej exekúciou, teda za trvania manželstva dlžníka s druhým manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom veci, z ktorej má byť pohľadávka uspokojená. To znamená, že pohľadávka len jedného z manželov, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva tohto dlžníka s jeho manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom (rovnako ktorá vznikla po zániku ich manželstva), nemôže byť uspokojená z majetku patriaceho do ich BSM.

V prejednáwanej veci nebolo medzi účastníkmi sporné, že nehnuteľnosti tvoria predmet BSM žalobkyne a M. W. a že pohľadávka žalovaného voči M. W. vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a M. W.. Na to jasne poukázal aj odvolací súd; napriek tomu ale dospel k nesprávne právnemu záveru, že aj takáto pohľadávka môže byť uspokojená z nehnuteľností v BSM žalobkyne a M. W.. Pre takýto právny záver nedáva ale § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka žiadny podklad.

Možno súhlasiť s názorom odvolacieho súdu, že uzavretím manželstva nemôže byť zmarené uspokojenie pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní a že uzavretím manželstva so

žalobkyňou sa M. W. nezbavil svojej povinnosti uloženej exekučným titulom. V danej veci ale o to nešlo. Podstatným v nej bolo posúdenie, či predmetnú pohľadávku možno v exekúcii uspokojiť z majetku v BSM žalobkyne a M. W.. Zo všetkých skutkovo a právne relevantných okolností danej veci je zrejmé, že vo vyššie uvedenom exekučnom konaní sa žalovaný (ako oprávnený) v rozpore s § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka usiluje uspokojiť z nehnuteľností (majetku patriaceho do BSM žalobkyne a M. W.) takú pohľadávku voči M. W. (ako povinnému), ktorá vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a M. W.. Právny názor odvolacieho súdu, že v tomto prípade nie sú splnené predpoklady pre vylúčenie nehnuteľností z exekúcie, je preto nesprávny.

Nenáležitý je pritom odkaz odvolacieho súdu na možnosti manželov (žalobkyne a M. W.) vyplývajúce z dohôd uzatváraných v zmysle § 143a Občianskeho zákonníka. Predmetná pohľadávka žalovaného vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a M. W. (v dôsledku čoho ani po uzavretí ich manželstva nehrozilo uspokojenie tejto pohľadávky z ich spoločného majetku v BSM), preto nemali žiadny dôvod obávať sa možnosti exekúcie na vymoženie tejto pohľadávky z majetku v ich BSM a z tohto dôvodu uzatvárať niektorú z dohôd uvedených v § 143a Občianskeho zákonníka.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na právnom posúdení veci, ktoré dovolací súd nepovažuje za správne. Žalobkyňa preto opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na to napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 243b O.s.p.) a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. So zreteľom na dôvody, ktoré viedli k zrušeniu dovolaním napadnutého rozsudku sa dovolací súd nezaoberal ďalšími námietkami žalobkyne uvedenými v dovolaní, najmä pokiaľ sa vyjadrovala o tom, aký má byť správny postup exekútora v exekučnom konaní.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. novembra 2010

JUDr. Emil Francisci, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková